

ಬಂದಿದ್ದ ಪ್ರಸನ್ನ ಅಮ್ಮನ ಆತಂಕಕ್ಕೆ, ಭೀತಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ. ಬೇಡ, ಈ ಜಮೀನಿನ ತಂಟೆ ಬೇಡವೇ ಬೇಡ. ತಮ್ಮನನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದ ಈ ಊರಿನ ಸಹವಾಸ ಬೇಡ. ಬೇಡ, ಜೀವಮಾನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹಗಲಿನವನ್ನು ಉಸಿರಾಡಿಕೊಂಡು ಬದುಕುವ ಶಿಕ್ಷೆ. ತನ್ನ ಅಪ್ಪನಂತೂ ಹೇಳಿದ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂರುವ ಜಾಯಮಾನದವನಲ್ಲ. ತಾನು ಅಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಎನ್ನುವ ಭಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಹಾಕುವಂತಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸು ಕೊಟ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಅಮ್ಮನ ಫೋನು ಬಂದರೆ ಎದೆಬಡಿತ ಏರುತ್ತದೆ. ಕೈಕಾಲು ನಡುಗತೊಡಗುತ್ತದೆ ಪ್ರಸನ್ನನಿಗೆ. ಫೋನು ಎತ್ತಲು ಹಿಂಜರಿಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮನನ್ನು ತನ್ನ ಜೊತೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಆ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಿಶ್ಚಿತ. ಮುಂದಿನ ವಿಷಯ ಮುಂದೆ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ಕ್, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಇರುವಂತಹ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹೊತ್ತು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಅಪ್ಪನಿಗೆ. ದಾಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟತ್ಯಾಲ್ಪ ಗಂಟೆ ಯೋಚಿಸುವ ಪ್ರಮೇಯವಿಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿ ತಿಳಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೇಪಕ್ಷ ತನಗೆ, ಅಮ್ಮನಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು ಎಂದು ಅವನ ಯೋಚನೆ.

‘ಏನಂದಿ? ಜಮೀನು ಮಾರಿ ಓಡಿಹೋಗೋದಾ? ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಕುಂಡೆಗೆ ಕಾಲು ಕೊಟ್ಟು ಕೀಸಿದ್ದು ಅಂತ ದಾಯಾದಿಗಳು ಹಂಡೆ ಹಾಲು ಕುಡೀತಾರೆ. ಹಬ್ಬ ಮಾಡ್ತಾರೆ. ನೀನು ಏನೇ ಅನ್ನು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಈ ಊರು ಬಿಟ್ಟು ಬರೋದು ಸುಳ್ಳು...’ ಶಿವರಾಮನದು ಮೊಂಡು ಹಟ.

‘ಅವರು ಏನಾರೂ ಅಂದ್ನೋಲ್ಲ, ಅದನ್ನ ಕಟ್ಟೊಂಡು ನಮಗೇನಾಗ್ತೀಕಾದೆ? ನಮ್ಮ ಬದುಕು ನಮ್ಮ...’

‘ಹಂಗಂತ? ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ಬಂದ ಆಸ್ತಿ ಮಾರಿ ಹಾಕೋದಾ?’

‘ನಿಂಗೂ ವಯಸ್ಸಾಗ್ತಾ ಬಂದಿದೆ ಅಪ್ಪ. ಮುಂಚಿನ ಹಂಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಜನಾನೂ ಸಿಗಲ್ಲ. ಜಮೀನು ಇಟ್ಟು ಏನಾಡ್ತೀ? ನಾಳೆ ಅದೇ ತಲೆಬಿಸಿ ಆಗಿ ಕೂರುತ್ತೆ...’

‘ಆದ್ರೆ ಆಗುತ್ತೆ. ಎಲ್ಲಿಗೂ ಆಗಿದ್ದು ನಮಗೂ’

‘ಹಟ ಮಾಡ್ಬೇಡ ಅಪ್ಪ. ಈ ಸತಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಾತು ಬಿಲ್ ಕುಲ್ ಕೇಳೋನಲ್ಲ. ಅಮ್ಮನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೆಂಗಾಗಿದಂತೆ ಯಾವತ್ತೂ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದೀಯಾ? ಈಗಾಗ್ಗೆ ಅರೆಜೀವ ಆಗಿದಾಳೆ. ಅವಳೇನಾದ್ರೂ ಕೈ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ್ರೆ ದೆವ್ವದಂತಾ ಈ ಮನೇಲಿ ಒಬ್ಬೇ ಇರ್ಬೇಯಾ?’

‘ಇರ್ಬೇಕಂತಾದ್ರೆ ಇರ್ಬೇಕು...’

‘ತಮ್ಮ ಹೋದ. ಈಗ ಅಮ್ಮನ್ನೂ ಕಳೆಸೊಡೋಕೆ ರೆಡಿಯಾಗಿದೀಯಾ ಅಂತಾಯ್ತು. ನೀನು ಒಬ್ಬೇ ಬದುಕಿನಿ ಅಂದ್ರೆ ನನ್ನ ಅಡ್ಡಿಲ್ಲ. ಆದ್ರೆ ಪದೇ ಪದೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನೋಡ್ತೀರೋಕೆ ನಂಕೈಲಾಗಲ್ಲ. ಕೆಟ್ಟ ಹಟ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲನ್ನೂ ಕಳೆದು ಒಂಟಿಶಾಚಿ ಆಗ್ತಿ, ನೋಡ್ತಾ’

ಬಂಡೆಯಂಥ ನಿರ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಚೂರು ಸಂಚಲನ.

ಕಳೆದ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಬಯಸಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನ ಮನೆ ಕೊನೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಮನೆ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಅಮ್ಮನನ್ನು ಶಿವರಾಮು ಗೊಣಗುತ್ತಲೇ ಬರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ. ಅತ್ತೆಯ ಆಗಮನ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸಂತಸವನ್ನೇ ತಂದಿತು. ವೆಂಕಟರಾಮುವಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕನಕಳ ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ ಅತ್ತೆ ನವೆದುಹೋದುದು, ಜೀವ ಸವೆಸಿದ್ದು ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸಂಕಟ ತಂದಿತು. ಅತ್ತೆಯನ್ನು ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದಳು. ಶಿವರಾಮು ಕೂಡ ಅಮ್ಮನನ್ನು ಆಸ್ಥೆಯಿಂದಲೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ. ಸಾವಿನ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿರಿಯ ಜೀವ, ಬೆಚ್ಚನೆ ಆರೈಕೆಯಿಂದ ಬೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೊರಗೆ ಜೀವಸಂಚಾರ. ವೆಂಕಟರಾಮು ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳು ನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಕಂಡವು. ತುಂಬುಜೀವ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತು. ಅಣ್ಣನ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅಂಗಳದಲ್ಲೇ ಅಮ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿಹೋಗಿದ್ದ ವೆಂಕಟರಾಮು. ಉಳಿದಂತೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಅವನಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮಗ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಎಂಬಂತೆ ಶಿವರಾಮ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದ. ಪ್ರಸನ್ನ ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ. ಪೂರಾ ಸೋತು ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಿ. ತಲೆಗೂದಲು ಅರ್ಧಕೃಧ್ಧ ಬಿಳುಪಿಗೆ ತಿರುಗಿದ್ದು ಯಾವತ್ತು? ಮಗ ಹೋಗಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಬದಲಾವಣೆಯೇ? ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೊಂಡ ಸೇರಿವೆ. ಕೆನ್ನೆಯ ಎಲ್ಲುಬು ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಕೈಬಳೆಗಳು ಮೋಣಕ್ಕೆ ದಾಟುವಂತೆ ಸಡಿಲವಾಗಿವೆ. ಶಿವರಾಮನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋ ಅಡಗಿದ್ದ ಮೃದುತ್ವವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಂತಾಯ್ತು. ಮಗ ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ... ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನೆನೆದು ಎದೆ ನಡುಗಿತು. ಒಂಟಿಶಾಚಿಯ ಹಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಏನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ? ಹಗ್ಗ. ಆ ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಒಂದು ತಲೆ ಉರುಳಿಬಿಟ್ಟರೆ ಆಮೇಲೆ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ್ರೂ ಸೈ. ನರಕಕ್ಕಲ್ಲ ಹೋಗುವುದು, ಜೈಲಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿತು ವಿವೇಕ. ಮುಂದೆನು? ಎಂದು ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಂಡ ಶಿವರಾಮ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಮಗನ ಮಾತಿಗೆ ಸಮೃತ್ತಿಯ ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತಿದ.

‘ಜಮೀನು ಮಾರಲೇಬೇಕಂತ ನಿನ್ನ ತೀರ್ಮಾನ ಆದ್ರೆ ನಾನು ವಿಧಿಯಿಲ್ಲೆ ಒಪ್ಪಂತೀನಿ. ನಾಳೆ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರೋನಲ್ಲ ಅಂದ್ರೆ ಎಷ್ಟೊರ್ಪ ನಾನು ಜಮೀನಿಗೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿರೋಕಾಗುತ್ತೆ? ಯಾರಿಗಾದ್ರೂ ವಹಿಸಿಕೊಡೋಣ ಅಂದ್ರೆ ಅಪ್ಪಂತೋರು ಸಿಗ್ಬೇಕಲ್ಲ? ಯಾರನ್ನೂ ನಂಬೋ ಕಾಲ ಅಲ್ಲ. ಮುಂದಾದ್ರೂ ಈ ಜಮೀನು ಮಾರೋದೇ ಅಂತಾದ್ರೆ ಇವತ್ತು ಮಾರಿದ್ರೇನು, ನಾಳೆ ಮಾರಿದ್ರೇನು? ನಾಳೆ ಆಗೋದು ಇವತ್ತೇ ಆಗ್ತಿ’

ಅಮ್ಮನ ಮುಖ ನೋಡಿದ ಪ್ರಸನ್ನ. ಇಷ್ಟೊಬ್ಬ ಮಗನ ಜೊತೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದಿರಬಹುದೆಂಬ ಮಿಣುಕು ಆಸೆ ಆ ಗುಳಿ ಬಿದ್ದ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಕಬ್ಬಿಣ ಕಾದಾಗಲೇ

ಬಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಚುರುಕಾದ ಪ್ರಸನ್ನ.

‘ಹಂಗಾರೆ ಕಡೇ ಮಾತಾ? ನಾಳೆ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಹಿಂಗಾಯ್ತು ಅಂತ ನನ್ನೇಲೆ ಅಪವಾದ ಬರ್ಬಾರ್ದು...’

‘ಏನಾರೂ ಮಾಡ್ತಾ ಅಂತ ಹೇಳ್ಬಲ್ಲ. ನಾಳೆಯಾದ್ರೂ ಎಲ್ಲಾ ನಿಂಗೇ ತಾನೇ?’

‘ಗದ್ದದಿಸಿತಾ ಗಂಟಲು? ಶಿವರಾಮ ಎಲ್ಲರ ಮುಖ ತಪ್ಪಿಸಿ ಆಚೆ ಕಡೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡ.

‘ಸೇಡು, ಸೇಡು ಅಂತ ಕುಣೀತಿದ್ದಲ್ಲ, ಅದನ್ನ ತಲೆಯಿಂದ ಕಿತ್ತು ಬಿಸಾಕ್ತಿ ತಾನೇ?’

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಶಿವರಾಮ ಮಾತಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮೈ ರಕ್ತ ಕುದಿಯಬೇಕೆಂದು ಅನಿಸಿದರೂ ಕುದಿಯಲಿಲ್ಲ. ವಯಸ್ಸಾಗುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜವಾ?

‘ಮಾರಾಯ್ರಾ, ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡ್ಬಿಲ್ಲ, ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಅವರೇ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿದಾರೆ ಅಂತ ತಲೆಯೊಳಗೆ ತುಂಬುಬಿಟ್ಟಿದೀರಿ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ಊರಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಹೋಗ್ಬಿಡೋಣ.

ಅವು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರೋದು ಹೌದು ಅಂತಾದ್ರೆ ದೇವು ನೋಡ್ಬಂತಾನೆ. ಕೊಲೆಗೆ ಕೊಲೆ, ಸೇಡಿಗೆ ಸೇಡು ಅಂತ ಹಟ ಮಾಡ್ತಿದ್ದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕೊನೆ ಅನ್ನೋದಿರುತ್ತಾ?’

‘ಜಮೀನು ಮಾರೋಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಉಂಟು ಅಂದ್ರಲ್ಲ, ಮತ್ತಾಕೆ ಅದದೇ ಮಾತು?’

‘..’

‘ಆದ್ರೆ ಒಂದು ವಿಷಯ’

ಮತ್ತೇನು ಆಟ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಅಪ್ಪ? ಪ್ರಸನ್ನನಿಗೆ ತಲೆಬಿಸಿ ಆಯ್ತು. ಏನು? ಅನ್ನುವಂತೆ ಅಪ್ಪನ ಮುಖ ನೋಡಿದ ಪ್ರಸನ್ನ.

‘ನಾಕು ಕಾಸು ಕಮ್ಮಿ ಬಂದ್ರೂ ಸೈ. ನಮ್ಮ ದಾಯಾದಿಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಜಮೀನು ಹೋಗ್ಬಾರ್ದು. ಅವರು ಮತ್ತೆ ಈ ಮನೆಗೆ ಕಾಲಿಡ್ಬಾರ್ದು...’

‘ಅವರು ತಗಂತಾರೆ ಅಂತ ನಿಂಗೆ ಕನಸು ಬಿತ್ತಾ?’

‘ಯಾರಿಗೊತ್ತು? ಹಟಕ್ಕೆ ಸಾಲ